Hyvät eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaoston jäsenet,

Haluamme kiittää teitä erinomaisesta kansanedustajatyöstä – nostitte esittämämme asian valtiovarainvaliokunnan mietintöön (talousarvioesitys 2021) pääluokassa 29, opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala. Pyrkimyksemme on saada Opetushallituksen toimintamenoihin korotusta, jotta elokuva opetusaineistona saataisiin koulujen käyttöluvan piiriin ja noin miljoonalle oppivelvolliselle laadukkaita elokuva-aineistoja kouluopetusta varten.

Talousarvioesitykseen (2021) liittyvässä mietinnössänne olitte huomioineet asiamme. Lainaus valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä:

> ”Valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että momentin päätösosassa ei mainita erikseen mahdollisuutta hankkia elokuviin liittyviä esityslupia. Tämä heikentää muutoinkin vaikeassa asemassa olevien luovien alojen toimintaedellytyksiä ja vaikeuttaa myös opettajien työtä, koska laillisesti katsottavan laadukkaan elokuvamateriaalin hankkimiseen ei ole mahdollisuutta. Kouluilla olisi kuitenkin suuri tarve saada käyttöönsä luvallista audiovisuaalista materiaalia, jolla parannettaisiin myös monilukutaitoa, joka on kirjattu perusopetuksen opetussuunnitelmassa yhdeksi kaikki oppiaineet leikkaavaksi kokonaisuudeksi.
>
> ”Valiokunta pitää välttämättömänä, että kevään 2021 kehyspäätöksessä otetaan huomioon tekijänoikeuslakiin perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten määrärahatarve sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevaan viestintään ja selvitysten tekemiseen tarvittava rahoitus.”

Myös Sivistysvaliokunta teki asiasta päätösesityksen vuoden 2021 talousarvioesitykseen:

> ”Sivistysvaliokunta esittää, että valtiovarainvaliokunta varmistaa riittävän määrärahan momentille 29.01.02 (Opetushallituksen toimintamenot) tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen siten, että siihen sisältyy myös kouluopetusta varten tarvittavien elokuvien esitysoikeuksien hankkiminen.”

Haluamme tuoda tietoonne seuraavaa. Asiamme on huomioitu ministeriön ehdotuksessa (opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala, talousarvioesitys vuodelle 2022, 13.8.2021). Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää, että opetushallituksen toimintamenoihin momentille 29.01.02 tehdään korotus; enintään 17 976 700 euroa tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia **(ml. elokuvat)** koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön esityksessä on momentin lisäyksenä elokuva ja tähän tarvittava rahoituksen korotus huomioitu.

Eduskunnalle annettuun valtion vuoden 2022 talousarvioesitykseen valtiovarainministeriön ehdotuksena on: Opetushallituksen toimintamenot momentille 29.01.02 enintään 14 676 700 euroa tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia **(ml. elokuvat)** koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

Momenttiin on siis lisätty elokuva, mutta tarvittavaa euromääräistä lisäystä ei ole tehty. Toivomme että tämä korotus tehdään. Olemme lausuneet teille asiasta myös 30.10.2020.

Elokuvan täydellinen puuttuminen Opetushalliltuksen oppilaitoksille hankkimista käyttöluvista korjattava ensi tilassa

Kouluille maksetaan tällä hetkellä enintään 14 676 700 euroa tekijänoikeuslakiin perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen. Näihin lupiin ei tällä hetkellä kuulu lainkaan elokuva. Elokuvan täydellinen puuttuminen Opetushallituksen oppilaitoksille hankkimista käyttöluvista olisi ensi tilassa korjattava.

Pyydämme huomioimaan, että tämä määrärahan lisäys mahdollistaisi myös kotimaisen elokuvan saamisen koulujen käyttöön ja takaisi elokuvantekijöille korvauksen heidän teostensa katsomisesta kouluissa.

Tämänhetkisen koronatilanteen vuoksi kotimainen elokuva-alakin on ahdingossa. On kestämätön tilanne, että elokuva on täysin opetuksen käyttölupien ulkopuolella.

Käännymme puoleenne, koska tällä hetkellä opettajat tuskailevat laadukkaan, laillisesti katsottavan elokuvamateriaalin puutetta opetuksessaan.

Selkeä ja oikeudenmukainen tekijänoikeusjärjestelmä on sekä luovien alojen tekijöiden että sisältöjä käyttävien etu. Koulukinon suoratoistopalvelun saaminen käyttölupien piiriin tukisi juuri tätä.

Koulukino on OKM:n rahoituksella sekä Kulttuurirahaston ja AVEKin tuella rakentanut kouluille kotimaisia lyhytelokuvia ja dokumentteja sisältävän suoratoistopalvelun (www.koulukino.fi/suoratoisto). Koulukino on täysin voittoa tavoittelematon, yleishyödyllinen yhdistys, jonka tavoitteena on laadukas media- ja elokuvakasvatus suomalaisissa kouluissa.

Koulukino Suoratoiston ottamisella käyttöoikeussopimusten piiriin ratkaistaisiin helposti laadukkaan elokuvasisällön saaminen koulujen käyttöön. Samalla palvelu sisältää opetussuunnitelmiin sidotut oppimateriaalit, millä voidaan helpottaa myös mm. oppimateriaalien hankintoihin liittyvien säästöjen vaikutuksia.

Audiovisuaalisen elokuvamateriaalin ja siihen liittyvän oppimateriaalin saamiselle käyttöoikeussopimusten piiriin on painavat perusteet. Tutkimuksissa ja selvityksissä on noussut esille, että koulutuksen järjestäjien käsitys asiasta on se, että luvat myös

elokuvan osalta tulisi hankkia keskitetysti opetushallituksen toimesta. Näin voitaisiin taata mm. tasa-arvoiset oikeudet oppilaille riippumatta siitä, missä opetus tapahtuu.

Tätä todentavat mm.:

- Kopiosto ja Opetushallitus: Materiaalit ja tekijänoikeudet opetuksessa https://www.kopiosto.fi/app/uploads/2019/02/28100022/FIN_Opetusselvityksen-infografiikka_2019-02-27.pdf

- Cupore: Tekijänoikeuskysymykset opetustoiminnassa https://www.cupore.fi/fi/julkaisut/cuporen-julkaisut/tekijanoikeuskysymykset-opetustoiminnassa

Kouluilla on suuri tarve saada luvallista audiovisuaalista materiaalia käyttöönsä. Monilukutaito on kirjattu opetussuunnitelmiin läpi kaikkien kouluasteiden laaja-alaisena osaamisalueena, eli sen pitäisi sisältyä kaikkiin oppiaineisiin. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, johon kuuluu myös elokuva. Ylioppilaskokeisiinkin sisältyy liikkuvan kuvan analyysia, jota pitäisi olla mahdollista myös opettaa kouluissa.

Tuoreen tutkimuksen (Pirjo Kulju, Reijo Kupiainen & Mari Pienimäki: Raportti luokanopettajien käsityksistä monilukutaidosta 2019) mukaan audiovisuaalisten tekstien lukemisen, esimerkiksi elokuvien lukemisen, katsottiin kuuluvan monilukutaitoon (97 % vastaajista). Kuitenkin 46 prosenttia vastasi opettaneensa sitä hyvin vähän tai ei lainkaan. Melko tai erittäin paljon opettaneiden osuus oli vain 13 prosenttia. Katsomme tämän tutkimustuloksen osoittavan osaltaan, että elokuvaa ei aineistona voida käyttää kouluissa tekijänoikeudellisista syistä. (https://trepo.tuni.fi/handle/10024/123472)

Opetushallitus on kiinnostunut hankkimaan Koulukino Suoratoiston käyttöoikeuksien piiriin, mikäli ko. määrärahaa saataisiin korotettua heidän ehdottamansa noin 3,5 miljoonaa euroa.

Mikäli tämä budjetin lisäys ei onnistu, pyydämme huomioimaan koulujen elokuvatarpeen niin kutsutuissa joululahjarahoissa. Olemme käytettävissä eduskunnan sivistysvaliokunnan asiantuntijoina asiaa käsiteltäessä.

Helsingissä 27.9.2021

Koulukinoyhdistys – Skolbiofören ing ry

Hanna Laurinsalo, erityisasiantuntija

hanna.laurinsalo@koulukino.fi

0505327447